

DEU TESIS SOBRE EUSKADI

1. La sobirania d'un poble -causa legítima- mai no pot ser patent de cors per a la mort d'éssers humans. Molt menys, encara, quan aquesta mort no té lloc, en combat, al camp de batalla, ni és dictada per un poder judicial independent de les armes; i no diguem ja quan aquesta mort afecta innocents. En matar, ETA es converteix en una banda criminal sense pal·liatius ni excuses.

2. ETA no és cap grupuscle de 30 o 40 persones. A Euskadi, milers de persones són etarres, potencials o actuals (com es poden produir aquestes malalties en els pobles és una qüestió de gran interès socioreligiós, que no podem analitzar aquí). Però, si ETA no és només una banda d'uns quants, sembla clar que **la solució del problema etarra no pot ser una solució exclusivament policial.** Cap d'ambdues forces enfrontades no té poder suficient per a acabar amb l'altra. L'empat conduirà, doncs, a una interminable successió de morts absurdes.

3. En aquest context, el normal és que es produeixi (potser ja s'ha produït) **una doble radicalització.** De la part d'ETA, assassinar sense cap objectiu concret, només per a mostrar el seu poder, per a ferir o humiliar l'adversari, per a crear terror i exercir l'odi, ni que sigui fent ús de mètodes innobles que una democràcia no es pot permetre mai. De la part del govern, confondre la fermesa amb la intolerància, i el veredict moral amb la solució política; confondre causes amb mètodes, i desacreditar una causa en si mateixa legítima (i que té el seu lloc en una democràcia), apel·lant als mètodes amb què alguns la defensen.

4. En un context així, **les afirmacions voluntaristes** del tipus "acabarem guanyant", "ens les pagaran", o bé "si ETA mata, és senyal que la política del govern és correcta", **són absolutament insegures i irracionals, i no fan més que enganyar el poble.** Les manifestacions i concentracions, quan s'esdevenen fora d'Euskadi, són necessàries i moralment exemplars; però, cal fer-les amb la consciència de llur impotència per a pressionar i impressionar la bogeria etarra. I les apel·lacions voluntaristes haurien de ser substituïdes per la pregunta sobre quants ciutadans indefensos i innocents hauran de morir fins que l'estat compregui que li cal fer "alguna cosa més" que la lluita policial. I que no ha de seguir polítiques que un dia el poden incapacitar per a aquest "quelcom més".

5. Si les coses són així, **una ruptura radical entre el partit que governi Espanya i els partits nacionalistes bascos seria un dels errors més greus** que s'han comès en els 30 anys de vida d'ETA. Aquesta ruptura faria impossible l'adopció de mesures extraordinàries, de les quals una democràcia pot dotar-se en situacions excepcionals, si algun dia fossin necessàries. Puix que aquestes mesures només són políticament encertades quan compten amb el consentiment de tothom. Si mirem el passat, aquest error es podia ja entrellucar en la política de duresa que propiciava el PP des de l'oposició, com a arma electoral.

6. Els pobles no es construeixen amb essències abstractes, sinó amb històries i voluntats concretes. I el balanç actual d'aquestes voluntats a ***l'Euskadi real és, si fa no fa, aquest: prop d'un 50% de ciutadans primàriament nacionalistes i prop d'un 50% de ciutadans primàriament no nacionalistes***. Dins del primer bloc, una meitat tindria un nacionalisme "sobiranista" (o independentista). I, dintre d'ells, prop d'una altra meitat serien declaradament o potencialment terroristes. Al segon bloc, n'hi ha gairebé una meitat que s'acontenta amb una forma de nacionalisme autonomista, i una altra, que és primàriament espanyolista. És el que sol tipificar-se com de "només bascos", "bascos espanyols", "espanyols bascos" i " simplement espanyols". Les xifres són només aproximades, puix sempre resta el marge d'indecisos que es decanten a un costat o a l'altre, segons com evolucionen els esdeveniments.

7. En aquestes condicions, ens sembla que el gran pecat de TOTES les forces basques (al marge de moltes persones concretes admirables) ha estat la decisió inconscient d'ignorar els altres, i considerar el propi grup com la vertadera totalitat d'Euskadi. Un gran pecat i, també, un gran error. Perquè, ***en una situació com la descrita, no hi ha més sortida que el diàleg pacient***. El diàleg requereix, tanmateix, una condició prèvia, que és atrevir-se a mirar l'altre als ulls, i conèixer les històries personals de dolor i de frustració que hi ha al darrera de cada rostre. Per això, si es prenguéss la decisió "d'aprofitar" la criminalitat d'ETA com a esglaó perquè una força no nacionalista s'encimbelli en el poder, seria una decisió moralment rebutjable. Si és cert que ningú no ha pres, encara, aquesta decisió, cal advertir que pot ser una temptació molt baixa, i que convé no donar ni tan sols la sensació que això ha pogut passar.

8. Si en lloc de parar atenció a les essències abstractes, que sempre seran discutibles, seguim mirant la història concreta, podrem afirmar que ***l'independentisme basc ha nascut principalment d'un seguit d'ofenses inferides a Euskadi pel govern espanyol***. I que van, des de l'abolició dels furs, el 1876, i la repressió del fet basc durant el franquisme, fins a la negativa a la plena aplicació de l'Estatut i a l'acompliment de totes les transferències en ell previstes. De totes aquestes reivindicacions, en general, el ciutadà espanyol mitjà no n'està prou informat.

9. Quan ara es parla genèricament de diàleg, convé no oblidar que, ***en aquests moments, sembla clar que ETA no vol dialogar pas, com no ho vol tampoc el govern actual***. No sols perquè ETA sembla que actualment es troba en mans d'un sector més jove i més dur que mai, sinó perquè la política actual fa que es senti més forta. Aquesta política de buscar només la rendició de l'altre, i anomenar pau a la pròpia victòria, troba ressò en l'altra actitud visionària que anomena diàleg a la rendició, i que no coneix cap altra alternativa a les seves demandes que el cotxe bomba o el tret a la nuca.

10. Des d'un punt de vista creient, ens caldria afegir que ***la pàtria no té cap fonamentació teològica cristiana, mentre que la democràcia real i el respecte a la vida, sí que la tenen***. El Déu cristià no és el Déu d'un monoteisme "unívoc", que serà sempre només Déu d'un poble o d'una ètnia. El Déu cristià (Pare, Fill i Esperit Sant) és un Déu que porta la diversitat en el seu interior, que es realitza en ella i esdevé, així, principi de comunió universal, sense danyar les particularitats. Per això, i malgrat puguin ferir les nostres oïdes aquests dies en què es parla tant de "patriotes", gosem acabar amb una cita d'A. Machado: ***"El caïnisme perdura, malgrat el Crist. Passa de l'individu a la família, a la nissaga, a la classe. I avui el veiem estès a les nacions, en aquest sentiment tan fort i tal vil anomenat patriotisme"***. La cita és provocativa. I les provocacions no tenen lloc, en situacions de normalitat. Però poden ser necessàries allà on cal una sacsejada per fer obrir els ulls o despertar del son. I, per suposat, la cita només tindrà valor si cadascú examina, amb ella, el seu propi patriotisme, en lloc de limitar-se a aplicar-la al d'altri.

Voldríem oferir aquestes tesis com a una paraula desarmada que neix d'una doble convicció. La certesa que el sagnant conflicte d'Euskadi ens afecta i interpela a tots. I la constatació que, en aquella terra tan devastada, existeixen admirables llavors de reconciliació que mereixen admiració i suport.

Cristianisme i Justícia
Consell Directiu -
desembre del 2000

A Ernest Lluch, aqermanador de pobles

Text redactat abans del pacte PP-PSOE

Recomenem la lectura de:

Declaración de los sacerdotes de Bilbao

Ignacio Villota.- ¿Qué quieren los vascos? razones de los nacionalistas
Ediciones Yunque. Bilbao

Inmanol Zubero - El acuerdo

José I. González Faus - Carta a Arzalluz
La Vanguardia 25 - 11 - 2000

José I. González Faus - Carta a Aznar
Diario de noticias, Pamplona 8 - 12 - 2000